

שבת קלב

מילה וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר

מנא ליה לרבי אליעזר הא?	וליכתוב רחמנא בלולב וניתו הנך ונילפו מיניה!
אי מכולהו גמר - ועוד : מה להנך - שכן אם עבר זמנה בטלה	אלא, היינו טעמא דרבי אליעזר : דאמר קרא וכיום השמיני יואץ פשו עולתו - ואפילו בשבת.

קביעה : עד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא במכשירי מילה, אבל מילה גופה - דברי הכל דוחה שבת. **שאלה** : מנלן?

1. **אמר עולא** : הלכה. וכן אמר רבי יצחק : הלכה. **קושי** : מיתיבי : **מניין לפיקוח נפש שדוחה את השבת - רבי אלעזר בן עזריה אומר : מה מילה שהיא אחת מאיבריו של אדם - דוחה את השבת, קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת**. ואי סלקא דעתך הלכה, קל וחומר מהלכה מי אתי? והתניא, **אמר לו רבי אלעזר (בן עזריה) (או ר' אליעזר) : עקיבא, עצם כשעורה מטמא הלכה, ורביעית דם - קל וחומר, ואין דנין קל וחומר מהלכה!**
2. אלא אמר רבי אלעזר : אתיא **אות אות**. **קושי** : אלא מעתה, תפילין דכתיב בהן **אות** - לידחי שבת!
3. אלא אתיא **כרית כרית**. **קושי** : גדול, דכתיב ביה **כרית** - לידחי שבת!
4. אלא : אתיא **צרות צרות**. **קושי** : ציצית דכתיב ביה **צורות** לידחי שבת!
5. אלא אמר רב נחמן בר יצחק : דנין **אות כרית וצרות מאות כרית וצרות** - לאפוקי הנך דחד חד הוא דכתיב בהן.
6. ורבי יוחנן אמר : אמר קרא **כיום** - ביום אפילו בשבת. **קושי** : אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן : אלא מעתה, מחוסרי כפרה דכתיב בהו **כיום** - הכי נמי דדחו שבת!
- תירוץ** : ההוא מיבעי ליה : ביום - ולא בלילה. **קושי** : האי נמי (בברית מילה) מיבעי ליה ביום ולא בלילה!
- תירוץ** : ההוא מ**כן שעת ימים** נפקא. **עוד קושי** : האי נמי מ**כיום צוותו** נפקא!
- תירוץ** : אף על גב דנפקא מ**כיום צוותו** אצטריכא, סלקא דעתך אמינא : הואיל וחס רחמנא עליה לאתויי בדלות, בלילה נמי ליתי - קא משמע לן. **קושי** : מתקיף לה רבינא : אלא מעתה - יהא זר כשר בהן, ויהא אונן כשר בהן!
- תירוץ** : הא אהדריה קרא. 7. רב אחא בר יעקב אמר : אמר קרא **שמיני**, שמיני אפילו בשבת. **קושי** : האי שמיני מיבעי ליה למעוטי שביעי!
- תירוץ** : שביעי - מ**כן שעת ימים** נפקא. **קושי** : ואכתי מיבעי ליה, חד - למעוטי שביעי, וחד - למעוטי תשיעי ; דאי מחד הוה אמינא : שביעי הוא - דלא מטא זמניה, אבל משמיני ואילך - זמניה הוא! **קביעה שנדחה התשובה הזאת** : אלא מחוורתא כדרי יוחנן.

חיזוק לר' יוחנן ולא רב אחא : תניא כוותיה דרבי יוחנן, ודלא כרב אחא בר יעקב :

תשובה	האי תנא, מעיקרא מאי קא ניחא ליה, ולבסוף מאי קא קשיא ליה?	
קל וחומר הוא ומה צרעת שדוחה את העבודה, ועבודה דוחה את השבת - מילה דוחה אותה. שבת שנדחת מפני העבודה - אינו דין שתהא מילה דוחה אותה?	למה חשב שמילה דוחה שבת?	שמי' ימול - אפילו בשבת מחל'יה מות יומת - בשאר מלאכות חוץ ממילה
הדר אמר : וממאי דצרעת חמורה, דילמא שבת חמורה? שכן יש בה עונשין ואזהרות הרבה. וממאי משום דחמירא צרעת היא - דילמא משום גברא הוא דלא חזי?	למה חשב שמילה לא דוחה שבת?	מחל'יה מות יומת - אפילו מילה שמי' ימול - חוץ משבת

תלמוד לומר כיום - אפילו בשבת

מקור לדין שמילה דוחה איסור קציצת הצרעת

תשובה 2 – לישנא אחרינא	תשובה 1	האי תנא, מעיקרא מאי ניחא ליה ולבסוף מאי קשיא ליה?	
דאתי עשה ודחי לא תעשה	דאתיא מקל וחומר ; ומה שבת חמורה - מילה דוחה אותה, צרעת לא כל שכן?	למה חשב שמילה דוחה צרעת?	ימול כסר ערלתו - ואף על פי שיש שם בהרת יקוץ הפסול כסע הצרעת - בשאר מקומות, חוץ ממילה.
אימר דאמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה - לא תעשה גרידא, האי עשה ולא תעשה הוא. לא תעשה – הפסול כסע הצרעת עשה – ויעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים ואנשי כהן ציתים	הדר קאמר : ממאי דשבת חמירא, דילמא צרעת חמירא? שכן דוחה את העבודה, ועבודה דוחה את השבת!	למה חשב שמילה לא דוחה צרעת?	הפסול כסע הצרעת אפילו מילה ימול כסר ערלתו - בזמן שאין בה בהרת

תלמוד לומר : כסר - ואף על פי שיש שם בהרת

קושי על מסקנת הברייתא : תינח גדול דכתיב בהו **כסר**, קטן נמי כתיב ביה **כסר**, בינוני מנלן? בראשית פרק יז פסוק יד

וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר : ויקרא פרק יב פסוק ג
וביום השמיני ימול בשר ערלתו
תירוץ : אמר אביי : אתיא מביניא ;

- מגדול לא אתיא - שכן ענוש כרת
- מקטן לא אתיא - שכן מילה בזמנה
- הצד השווה שבהן - שכן נימולין ודוחין את הצרעת, אף כל שנימולין דוחין את הצרעת. צמצום הדרשה בברייתא למילה שלא בזמנה : רבא אמר : מילה בזמנה דוחה לא צריכא קרא, מקל וחומר אתיא : ומה שבת דחמירא - דוחה, צרעת לא כל שכן!

קושי: אמר ליה רב ספרא לרבא: ממאי דשבת חמירא, דילמא צרעת חמירא? שכן דוחה את העבודה, ועבודה דוחה את השבת!

תירוץ 1: התם, לאו משום דחמירא צרעת, אלא משום דגברא הוא דלא חזי.

קושי: אמאי? ויקוף בהרתו ויעבוד!

תירוץ: מחוסר טבילה הוא.

קושי: תינח - נגעים טמאים, נגעים טהורים - מאי איכא למימר?

ובכך נדחה הקל וחומר של רבא

תירוץ 2: אלא אמר רב אשי: היכא אמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה - כגון מילה בצרעת, אי נמי ציצית וכלאים, דבעידנא דמתעקר לאו - קא מוקים עשה. הכא, בעידנא דמתעקר ללאו - לא קא מוקים עשה.

ערעט דוחה ברית מילה	עבודה לא דוחה צרעת
דבעידנא דמתעקר לאו - קא מוקים עשה	בעידנא דמתעקר ללאו - לא קא מוקים עשה.

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •